

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus Exegeticus Ad Librum III. Decretalium Gregorii
IX. Contractus in specie secundum rubricarum ordinem
exponens**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1738

§. II. An liceat debitum per partes solvere? Et in qua specie Monetæ solutio
sit facienda?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63816)

§. II.

*An liceat debitum per partesolvere? Et in qua specie
Monetæ solutio sit faciendâ?*

S U M M A R I A.

11. Solutio invito creditore per partes fieri nequit. 12. Nec pretium pro specie, nisi hæc amplius præstari nequeat. 13. Mutatio monetæ vel ab intrinseco quoad materiam, vel ab extrinseco, quoad valorem impositum fieri potest. 14. Facta monetæ mutatione intrinseca debitor in eadem bonitate, qua fuit tempore contractus,olvere tenetur. 15. Subiuncta limitatione. 16. Facta mutatione monetæ extrinseca, si genus est in obligatione, lucrum & damnum est penes debitorem. 17. Solvitur objectio. 18. Si species debeatur, periculum omne est creditoris. 19. Quod rursus limitatur. 20. Conclusio hæc procedit in aliis contractibus, non tantum in mutuo. 21. An hic locum invenire possit restitutio in integrum?

11 **C**irca primum quæsitum habemus regulam in l. 41. §. 1. ff. de usur. & l. 9. C. h. t. quod partialem solutionem invito creditor acceptare non teneatur, quia multa secum incommoda trahit l. 3. ff. famil. ercisc. Quapropter, si mihi debeas 1000. ex empto, & offeras mihi 100. non teneor eos acceptare, neque cursum usurarum etiam quoad hos 100. siltis, licet apud Magistratum obsignatos deponas d. l. 41. §. 1. ff. de usur. Volenti tamen creditori, si obligatio dividua sit, rectè pars solvitur. l. 9. §. 1. ff. h. t. quo sensu exaudiri debent textus in §. 1. l. Q. M. T. O. & l. 2. §. 1. ff. de V. O. fecus si dividua l. 18. §. 4. & l. 25. §. 13. ff. famil. ercisc. l. 5. §. ult. ff. de V. O.

12 Sicut autem partialis solutio non relevat, ita nec aliud pro alio invito creditori solvi potest l. 2. §. 1. ff. de R. C. neque pretium pro specie, in quam cadit affectio l. 6. §. 1. ff. quib. mod. pign. solvit. nisi fortè res debita præstari amplius nequeat l. 8. ff. de condit. furt. & auth. hoc nisi C. h. t. aut factum in obli-

gatione sit, ubi præstando interesse debitor liberatur l. 13. §. fin. ff. de re jud. aut nisi favore certarum personarum, aliud receptum inveniat, ut in l. 71. §. ff. de legat. 1. l. 35. §. C. de Donat. ubi donator aliud pro alioolvere potest, quia ob liberalitatem ejus mitius cum eo agendum videbatur, & l. 11. C. commun. utrius. jud.

Ad alterum punctum, in qua sci-¹³ licet specie monetæ (si solutio in pecunia solvenda sit) solutio fieri debeat, tam expedita responsio dari nequit, eo quod monetæ frequentius mutari soleat, & quidem vel intrinsecè, quando materia (durante valore extrinseco) vel pretiosior, vel vilior efficitur, v. g. si thaleri, vel floreni semi-cuprei cuduntur: vel accidit hæc mutatio extrinsecè, quando materiæ bonitate manente æstimatione tantum, sive valor ejus immutatur, uti seculo elapso circa annum XIX. thalerus ad 10. florenos excrevit. His præmissis

Dico, si mutatio monetæ intrinse-¹⁴ ca facta fuerit, debitor 100. v. g. thale-

ros mutuo acceptos in ea bonitate solvere tenetur, quã fuerunt tempore contractus. *cap. 20. § 26. de censib. Covarruv. cap. 7. §. un. num. 2. § 3. de Peter. Numm. coll. Molinæus de usurar. contract. quæst. 10. num. 59.* si quidem prioris bonitatis, ac ponderis thaleri adhuc in communi hominum commercio existant, quamvis iisdem jam major valor extrinsecus sit additus. Si verò amplius non reperirentur, tantum solvet de moneta corrente, quantum boni viri arbitrio prioris ponderis, & bonitatis moneta tunc temporis aestimabitur. Moneta quippe nova succedit loco antiquæ, & sortitur naturam ejus, in cujus locum substituitur, ideòque solutio fieri debet secundum bonitatem intrinsecam, quæ fuit contractus tempore. *Gail. lib. 2. observ. 73. n. 7. Welsch. consil. 38. num. 24. Covarruv. d. loc.* sicut enim creditor non tenetur nummos in alia forma accipere, quando ex ea damnum patitur *l. 99. ff. b. t.* ita nec in eadem forma tenetur accipere, si substantia monete est deteriorata, ne aliud pro alio invito solvatur. Nec enim verum est, totam rationem & substantiam monete in aestimatione tantum, & valore à superiore imposito consistere, nam pro moderno Republica statu non minus bonitas intrinseca, quam aestimatio à Principe imposita ad rationem monete desideratur. Hinc passim videmus, monetam rasam hoc ipso tanto minus aestimari, quanto plus auri, vel argenti abrasum est. Et ideo etiam in constitutionibus Imperii de anno 1559. *neue Münz-Ordnung.* singulis monete speciebus certum materiae pondus definitum est. Deinde obligatio dependet ex consensu; atqui

consensus tempore contractus circa bonam, non verò deterioratam monetam fuit, quia actus agentium ad incognita non extenduntur *l. 35. ff. de Pact.* ergo nec obligatio. Unde vicissim, si materiae bonitas augetur, id dicendum est, ut videlicet debitor non teneatur secundum meliorem monetam, sed priorem tantum solvere, quia non venit in solutionem, quod non fuit in obligatione.

Hæc tamen conclusio limitationem patitur, ut tunc in moneta usuali debita pecuniæ summa exsolvi possit, quando ita habet consuetudo, ut nimirum ad nudam monete aestimationem extrinsecam attendatur. *l. 71. ff. de contrah. empt.* aut, si à contrahentibus in censu v. g. annuo sola determinatio certi numeri florenorum in genere interposita fuerit sine respectu ad certam monete formam, vel materiam. Circa mutationem monete extrinsecam major difficultas esse videtur. Id quidem extra dubium est, quod, si inter partes specialiter conventum sit tempore contractus, ut certa species monete certa numero reddatur, v. g. 100. aurei in specie, conventioni tali standum sit. Abstrahendo autem à tali pacto quaeritur, quomodo solutio fieri debeat?

Resp. & dico: vel *genus* est in obligatione, vel *species*? si *genus*, id est, quantitas præstanda in genere, uti v. g. *20. aut 30. fl.* sine determinatione certae monete, aut numero corporum, tunc tot floreni restituendi sunt, quot accepti fuere sine respectu ad mutationem monete, ita, ut tali casu mutatio monete ad lucrum vel damnum debitoris spectet. *Layman. lib. 3. tract. 3. part. 1. cap.*

cap. 5. num. 15. qui testatur, à Ferdinando I. anno 1569. in Comitibus Augustanis hanc potestatem in moneta noviter aucta solvendi factam esse, sequentibus tamen requisitis concurrentibus. I. Ut mutatio monetæ facta sit à legitima potestate. II. Ut sit perpetua. III. Ut extrinseca tantum, non verò intrinseca mutatio fiat. Sic quia in constitutione salariorum, & mercedum nulla species pecuniæ determinari solet, rectè principes, & domini quicunque anno 19. vel 20. elapsi sæculi salaria officialium, stipeadia militum, mercedes operariorum, secundum æstimationem illius temporis solvebant pro 100. fl. 10. thaleros vel proportionaliter etiam monetam minorem.

17 Dices: crescente pecunia etiam crescunt pretia rerum, & nemo illo tempore pro 10. thaleris tantum emere potuit, quantum alias 100. florenis: ergo in effectu semper minor fuit solutio 10. florenorum. Resp. imprimis non omnium rerum pretia statim crevisse. Deinde si ex alia causa sterilitatis v. g. vel incursum hostium pretia rerum creverunt, nemo ex hac causa creditoribus suis plusolvere tenetur: ergo nec isto casu.

18 Resp. II. & dico, si species in obligatione est, hoc est, si convenit, ut in certa specie, ac numero monetæ suo tempore debitum solvatur, v. g. dixit emptor, se pro certa merce daturum 100. aureos Salisburgenses, debent tot corpora, quot promissa sunt, in specie solvi, sive dein monetæ valor interim auctus, sive diminutus fuerit, quia tali casu creditor censetur ab æstimatione abstraxisse, & periculum crescentis vel decrepantis monetæ in se suscepisse.

Panormit. in cap. 18. de jurejur. n. 15. Covarruv. de collat. veter. numis. cap. 7. §. un. conclus. 1. Molina tract. 2. disput. 312. conclus. 2. V. excipe dummodo tamen pactio justa fuerit ob æquale v. g. periculum augmenti, vel decrementi arg. cap. ult. de usur. & quia creditoris intererat, qui aureos v. g. ad illud tempus servasset. Ratio est, quod contractus ex conventionem legem accipiant. cap. 85. de R. J. in 6. nec aliud pro alio invito creditori solvi possit l. 2. §. 1. ff. de R. C.

Huic sententiæ P. Engel h. t. n. 13. 19 in tantum subscribit, quatenus mutatio monetæ non est omnino excessiva, sed modica; secus ob dictum periculum damni & lucri aliquid quidem à creditore peti posse, accedente tamen judicis moderatione, & attenta certitudine, vel incertitudine lucri arg. l. un. C. de sentent. qua pro eo, quod interest, ubi statuitur, quod in omnibus contractibus, hoc, quod interest, dupli quantitatem non excedat. Et quia etiam in contractibus stricti juris non omnis interpretatio ex bono & æquo excluditur arg. l. 8. C. de jud. & verba contrahentium ad casus omnino insolitos extendenda non sint arg. l. 137. §. cum quis ff. de V. O.

Et hæc conclusio non tantum in mutuo, sed aliis quoque contractibus procedit ex rationis identitate, & æquitatis paritate l. 37. ff. ad Leg. Aquil. Aliud forte dicendum, in legatis, ubi solutio legati non secundum valorem monetæ, qui tempore legati, vel conditi testamenti, sed qui tempore solutionis fuit, facienda est arg. l. 9. ff. de auro, & argent. legat. ibi: sed pretium presentis temporis præ-

stari debet. Ratio est, quod duæ cau-
sæ *lucratiuæ* in unum hominem & ean-
dem rem concurrere non possint. Pa-
normit. ad *cap. 18. de iurejur.* & Gail.
lib. 2. observ. 73. ad tempus conditi te-
stamenti respiciendum esse ajunt, quia
voluntas testatoris accipienda est secun-
dum tempus conditi testamenti *l. 7. ff.*
de aur. & argent. leg.

21 Sed quid si aliquis mihi debuit 1000.
flor. nec in mora solvendi extitit, sed
hodie solvit, cras verò pretium pecu-
niæ decrescit, ita, ut in effectu 100.
tantum florenos habeam, an saltem re-
stitutio in integrum mihi competet?
Resp. negativè, sed occasione tantum
& consecutivè ad actum solutionis con-
tingit. Casus autem post solutionem
emergens solius creditoris est, tanquam

domiai, unde litium multitudini am-
putandæ meritò utilitas publica priva-
tæ antefertur, & beneficium restitutio-
nis negatur. *l. 1. §. 14. C. de caduc. tol-
lend.* Prolixius, & distinctius hoc pun-
ctum de monetæ augmento, & decre-
mento discutunt P. Reiffenstuel ad *h. t.*
§. 2. à num. 29. D.D. Ferdinandus Wei-
zenegger in *question. Monetar.* quos
consule. Cautelam, quam suggerit,
Stryck. de *caut. contr. sect. 1. cap. 2. §.*
31. nolumus prætereire, qua consulit,
ut, si pecunia mutuò detur, certa esti-
matio ab initio contractus cuius tha-
lero addatur, qua restitutio fieri de-
beat. Sic enim, cum, quod in obli-
gatione expressum, eidem standum sit
in restitutione, litibus velocius occur-
ritur.

§. III.

*Quo loco, & tempore solutio facienda? Et quis factæ so-
lutionis effectus?*

SUMMARI A.

22. Solutio fieri debet, vel in loco, ubi promissa est, vel in loco domicilii debi-
toris. 23. Fieri potest regulariter ante diei adventum, quod in tribus casibus
fallit. 24. In duobus casibus etiam creditor ante tempus solutionem à debi-
tore petere potest. 25. An, qui ante tempus conventum præproperè solvit,
solutum repetere valeat, sub distinctione resolvitur. 26. Effectus solutionis est
præexistentis obligationis peremptio. 27. Quem tamen non operatur, si le-
ge prohibente facta est. 28. Quale debitum censeatur solutione expunctum,
quando debitor ex pluribus causis debet? 29. Quid quoad usuras?

22 **U**T solutio ritè fiat, attendendū est,
an locus faciendæ solutioni à par-
tibus determinatus sit, nec ne?
Priori casu ibi solvi debet, ubi promif-
sum est *l. 9. ff. de eo, quod cert. loc.*
nam si alibi solutio peteretur, plus lo-
co peteretur *l. 2. §. si quis Ephesi ff. d. t.*

excipitur casus, si fortè debitor ad lo-
cum destinatum nunquam veniret, tunc
enim prætor etiam extra locum con-
ventum debitorem utiliter conveniri
posse concessit, dummodo loci mentio
fiat, in quo solutio præstanda esset *l. 1.*
ff. eod. Posteriore casu in domicilio de-